

ТОЗИ БРОИ 12 СТРАНИЦИ—ЦЕНА 3 ЛЕВА

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ГЛАСЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО, НАУКА И ОБЩЕСТВЕНИ ВЪПРОСИ

БРОЯ

3

ЛЕВА

Редакторътъ приема въ сѣбота. Чекова с/ка 2102

Всичко да се изпраща на следния адресъ:

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ГЛАСЪ

Царъ Шишманъ, 45 — входъ Гр. Игнатиевъ

Излиза всѣка сръда, годишно 40 броя.

LITERATUREN GLAS

Hebdomadaire littéraire, artistique et scientifique

Редакторъ Д. Б. МИТОВЪ

София, 15.IV.1936. Година осма

Годишенъ абонаментъ 100 лв., полугодишенъ 60 лв., за странство 160 лв. Обявления 4 лв. на кв. см. предплатени. Обявления въ хрониката 10 лв. на редъ. На настоятели специални отстъпки

Ръкописи назадъ не се връщатъ.

311

Нравственото и семейно чувство у българина

Въ развитието на нравственорелигиозния проблемъ, нравственото чувство е най-висша проява на човешката душа.

У Достоевски, при развитието на този проблемъ, виждаме, какъ, чрезъ съвѣстята човѣкъ се сближава до Божествената сила. Обикновено човѣкъ е недоразвитъ, ако у него не е развито нравственото чувство; човѣкъ не е душевно здравъ, ако съвѣстята е нечиста и погълната отъ нѣкоя страсть, както това се вижда у много хора. Последните, макаръ и въ края на живота си, много пѣти биватъ жестоко наказвани отъ пробудилата се съвѣстъ.

Ако наблюдаваме нравственитѣ прояви на човѣка, ще констатираме: човѣкъ съ развито нравствено чувство е нѣженъ и мекосердеченъ; въ отношение съ хората — простъ, скромнъ, нежливъ и довърчивъ; въ общественния животъ се проявява отстъпчивъ, съвѣстенъ, но същевременно проявява и твърдостъ, мъжество и независимостъ; при изпълнение на своя служба дългъ, той е прилеженъ, трудолюбивъ, смѣлъ; а въ отношенията си съ хората — внимателенъ и кроткъ. При настроение е обикновено оптимистъ, но когато той страда, приема съ примирение душевнитѣ мъки. Дори често пѣти признава чуждата вина за свой грѣхъ.

Често пѣти въ печата и въ обществото срѣщаме да се пише и говори за морална поквара и за корупция. Особено, следъ войнитѣ, у насъ сж наблюдавани масови прояви на постѣпки: кражби, изнудвания и др. Но ако внимемъ по-дълбоко въ тия отрицателни, които зачестиха въ нашия държавенъ и общественъ животъ, ще се увѣримъ, че въ повечето случаи, носителитѣ на тия поквари, не сж престѣпни по природа. Това сж повече недоразвити хора — пристрастни материално. А подобно пристрастяване заглушава развитието на нравственото чувство — съвѣстята. Тая констатация е успокоителна за бъдещето на нацията ни, тъй като тия прояви не сж признаци на душевно израждане, а на единъ периодъ на временно отклонение.

Наблюдаванитѣ примѣри въ живота потвърждаватъ горнитѣ мисли: Единъ селянинъ заболява отъ нервно разстройство поради осждаването му за фалшиви разписки, които издавалъ като общественъ служителъ. Той се оплаква отъ гризене на съвѣстята и спомени отъ миналото. Мъчителнитѣ гризения на съвѣстята не се отнасяли до злоупотреблението, за което билъ осъденъ, а за минали работи. Той заявява на лѣкаря, който го лѣкува, „не ме е страхъ отъ затвора, но какъ ще влѣжа въ него съ тия страшни мисли, които не ми даватъ покой нито денемъ, нито нощемъ, които горятъ мозъка ми като съ нагорешено жѣлѣзо“. Болниятъ, въ миналото изиграва бра-

та си при подѣлба за мотъ.

Тоя случай показва, че престѣпленията, които е извършилъ болниятъ, — като фалшификацията и изиграването на брата си, се дължатъ на неговата страсть къмъ материални натрупвания. Тая страсть е притѣпило нравственото чувство. Но то се събужда следъ единъ душевенъ ударъ. Тоя процесъ на събуждане на съвѣстята, следъ силни душевни преживявания, особено релефно изобразява Достоевски въ повечето отъ своитѣ произведения. Такава реакция никога не се наблюдава у душевно изроденитѣ.

Следователно, проявитѣ на престѣпността въ повечето случаи у насъ не се дължатъ на липса на нравствено чувство — на съвѣстъ, а на недоразвитостъ на това чувство. Отъ това гледище, покварата и корупцията, за които сега се говори тъй много, е едно зло, но то е отстранимо, макаръ това да изисква много време.

Що се отнася до семейното чувство у българина, то е доста здраво и силно развито. Съ малки изключения, моралътъ въ българското семейство е запазенъ. Действително, войнитѣ оказаха погубно влияние върху общественния моралъ; тѣ се отразиха отрицателно и на българското семейство; но това е временно отклонение и не може да бжде дълготрайно. Българинътъ изобщо е силно привързанъ къмъ семейството. Той, за да запази своитѣ близки и защити семейната честъ, е готовъ на всичко, дори и на самопожертвуване.

Презъ време на войната, въ едно село квартирували войници отъ съглашенскитѣ войски. Трима отъ тия войници хвърлили око на една млада невеста. Една вечеръ влизатъ въ къщата ѝ и я оталичатъ въ плѣванята. Узнавайки за това, свекърътъ, единъ здравъ и силенъ българинъ, грабва брадвата въ ръка и отива въ плѣванята, преди още войницитѣ да сж успѣли да изпълнятъ плѣкленитѣ си планове. Двама отъ тѣхъ избѣгали само при вида на страшния българинъ, а единиятъ доблестниятъ свекъръ, успѣлъ да хване и го понесълъ подъ мишницата въ чуждото коменданство на солото.

Тоя примѣръ и много други показватъ колко е силно развито семейното чувство на българина.

Храбростта на българския войникъ се дължи главно на здравото семейно чувство. Благодарение на високия семѣненъ моралъ у нашия войникъ, той не е постѣгалъ въ неприятелскитѣ страни на семейната честъ на своитѣ неприятели. Изнасилването и безчестията презъ войнитѣ сж били изключителни явления, особено за редовната армия. Това констатираха и европейската комисия на Карнеги по поводъ клеветитѣ къмъ българската армия отъ страна на нашитѣ неприятели. П. М. Скопачковъ